
PROGRAMY PRE MLÁDEŽ NA ROKY 2014 – 2020

SPRIEVODCA PRE ŽIADATEĽOV¹

VŠEOBECNÉ INFORMÁCIE

Mladá generácia obyvateľov Slovenskej republiky do 30 rokov veku predstavuje podstatnú časť obyvateľstva SR (37,4 %)². Táto skupina má špecifické potreby, ktoré je potrebné brať do úvahy v procese prípravy mladých ľudí na život a pracovnú dráhu. PROGRAMY PRE MLÁDEŽ vznikli na základe potreby štruktúrovanej a systematickej podpory takých aktivít mládeže, ktoré prispievajú k získaniu kompetencií potrebných pre plnohodnotný spoločenský a pracovný život.

VÝCHODISKÁ

Vyhlasovateľom PROGRAMOV PRE MLÁDEŽ (ďalej len „programy“) je Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (ďalej „ministerstvo“ alebo „MŠVVaŠ SR“). Zabezpečujú na základe príkazu ministra školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky číslo 54/2013, ktorý nadobudol účinnosť dňa 10. októbra 2013, a to prostredníctvom príslušného odboru, ktorým je odbor mládeže a komunitárnych programov. Implementačným orgánom programov je IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže.

Programy vychádzajú zo Zákona č. 282/2008 Z. z. o podpore práce s mládežou a o zmene a doplnení Zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o podpore práce s mládežou“).

Programy sú nástrojmi ministerstva na plnenie cieľov aktuálnych a pripravovaných strategických dokumentov Vlády Slovenskej republiky pre oblasť politiky voči mládeži, ktoré zdôrazňujú potrebu väčšej investície do tých oblastí života mladých ľudí, ktoré sa ich týkajú.

V nadväznosti na politický rámec spolupráce v oblasti mládeže v Európskej únii programy podporujú ciele dokumentu „Stratégia EÚ pre mládež – investovanie a posilnenie postavenia mládeže“, ktorý Rada EÚ prijala dňa 27. 4. 2009³.

¹Tento sprievodca sa zverejňuje spolu s výzvou na predkladanie žiadostí o dotáciu v rámci programu HLAS mladých ako jej neoddeliteľná príloha. Číslo výzvy HLAS/D/1/2014

²Štatistický úrad SR, 2012

³Oznámenie komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Stratégia EÚ pre mládež – investovanie a posilnenie postavenia mládeže. Obnovená otvorená metóda koordinácie s cieľom riešiť výzvy a príležitosti týkajúce sa mládeže. Európska komisia, 2009, ďalej len „Stratégia EÚ pre mládež: Investovanie a posilnenie postavenia mládeže“ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0200:FIN:SK:PDF>

ZÁKLADNÉ PRINCÍPY

Práca s mládežou je dôležitý nástroj na výchovu mladej generácie

Práca s mládežou je cieľavedomá činnosť, ktorá reaguje na potreby mladých ľudí a vedie k pozitívnemu rozvoju ich osobnosti. Je založená na princípe dobrovoľnej účasti mládeže, partnerského prístupu a vzájomného rešpektu. Jej úlohou je prispievať k zrelosti, nadchádzaniu životného smerovania a sebazpoznania jednotlivca aj skupiny. Realizujú ju pracovníci odborne pripravovaní na túto činnosť.

Neformálne vzdelávanie v práci s mládežou je cenný doplnok pôsobenia školy a rodiny

Neformálne vzdelávanie je vzdelávanie, ktoré prebieha mimo formálne vzdelávacie osnovy. Uskutočňuje sa na dobrovoľnom základe, má participatívny prístup zameraný na učiaceho sa a je úzko prepojené s jeho potrebami, cieľmi a záujmami. Neformálne vzdelávanie je cielené, štruktúrované a vedené tak, aby rozvíjalo osobnostné, sociálne a profesionálne zručnosti.

Mladí ľudia potrebujú silnejšie postavenie v spoločnosti

Aktivity a činnosti podporené v rámci programov majú uľahčovať mladým ľuďom ich začlenenie sa do spoločnosti, podporovať ich aktívne občianstvo a prispievať k ich zamestnateľnosti. Cieľom je podporovať mladých ľudí, aby boli aktívnymi občanmi, a to prostredníctvom zvýšenia ich účasti na občianskom živote a na činnostiach v komunite, zvýšenia ich participácie v systéme zastupiteľskej demokracie a podporovaním rôznych foriem vzdelávania, ktoré sa zaoberá problematikou participácie.

Tolerancia a vzájomný rešpekt je základom spolunažívania

Programy rešpektujú právo každého mladého človeka na starostlivosť zo strany štátu a na rovnaké zaobchádzanie. Sú založené na dodržiavaní a ochrane ľudských práv, vytváraní multikultúrnej spoločnosti a boji proti diskriminácii. Podporujú také aktivity a činnosti, ktoré rešpektujú kultúrnu rozmanitosť, rozvíjajú interkultúrne učenie prostredníctvom spoločných aktivít mladých ľudí z rôzneho kultúrneho, etnického alebo náboženského prostredia.

VŠEOBECNÉ CIELE PROGRAMOV

Programy sú nástrojom na zvyšovanie kompetencií (vedomosti, zručnosti a postoje) mladých ľudí v oblasti ich prípravy na ďalší život a na posilnenie ich postavenia v spoločnosti.

Všeobecné ciele programov sú:

- a) zvýšiť kompetencie mladých ľudí pri príprave na ich spoločenský a pracovný život,
- b) posilniť postavenie mladých ľudí v spoločnosti,
- c) prispievať k napĺňaniu cieľov aktuálnej národnej stratégie pre mládež,⁴
- d) prispievať k napĺňaniu stratégie EURÓPA 2020⁵ podporou mladej generácie ako základu modernej, vedomostnej a na znalostiach založenej spoločnosti,
- e) prispievať k napĺňaniu Stratégie EÚ pre mládež⁶, a to najmä v tematických oblastiach vzdelávanie, zamestnanosť, sociálne začlenenie, participácia a dobrovoľníctvo,
- f) prispievať k napĺňaniu Odporúčania Rady z 22. apríla 2013 o zavedení záruky pre mladých⁷, a to najmä v oblasti ďalšieho vzdelávania,
- g) prispievať k napĺňaniu cieľov dokumentu „Budúcnosť mládežníckej politiky Rady Európy: AGENDA 2020“⁸, a to najmä prostredníctvom rozvoja mládežníckej politiky, práce s mládežou a výskumu v oblasti mládeže.

Špecifické ciele programov

Špecifické ciele programov sú:

- a) rozvíjať kvalitu v práci s mládežou prostredníctvom podpory národných a nadregionálnych občianskych združení detí a mládeže (ďalej len „mládežnícke organizácie“), ktoré pracujú na členskom princípe a systematicky a pravidelne pracujú s mládežou,
- b) naplňať priority aktuálnej národnej stratégie pre mládež prostredníctvom projektovej činnosti,
- c) rozvíjať zastupiteľskú demokraciu a reprezentáciu mládeže na úrovni regiónov a na celoštátnej úrovni,
- d) rozvíjať činnosť servisných a klientsky orientovaných organizácií v oblasti práce s mládežou na nadregionálnej a celoštátnej úrovni,
- e) zabezpečovať tvorbu a rozvíjať mládežnícke politiky a prácu s mládežou na miestnej a regionálnej úrovni,
- f) zabezpečiť potrebné dôkazy (dokumenty, údaje a názory), ktoré budú slúžiť ako podklady pre tvorbu modernej mládežníckej politiky a zdôvodnenie jej realizácie.

⁴ Aktuálna národná stratégia je dokument Kľúčové oblasti a akčné plány štátnej politiky SR voči mládeži na roky 2008 – 2013, pripravovaná je Stratégia SR pre mládež je na roky 2014 - 2020

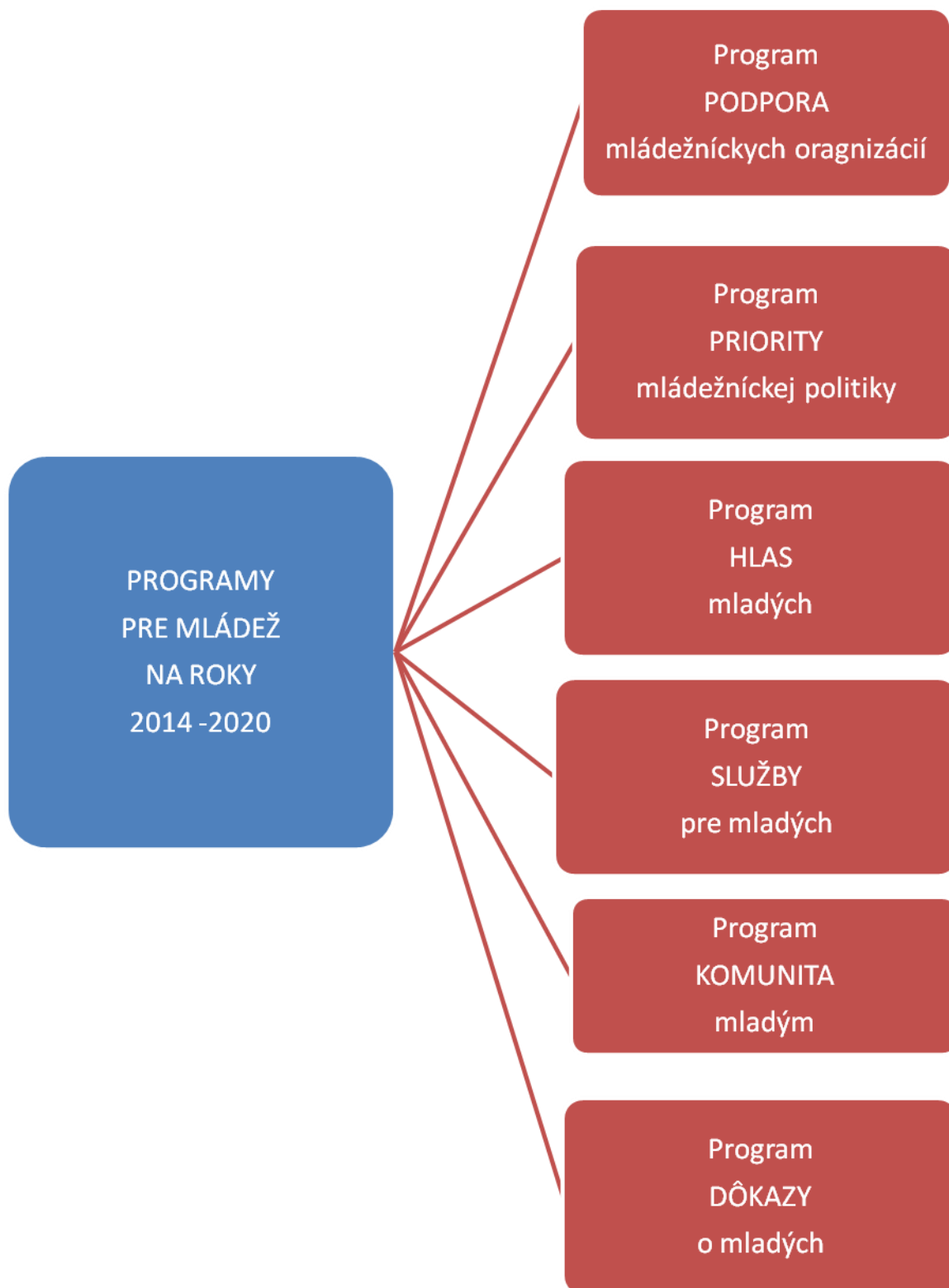
⁵ EURÓPA 2020 Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu

⁶ Stratégia EÚ pre mládež – investovanie a posilnenie postavenia mládeže na roky 2010 – 2018

⁷ Úradný vestník Európskej únie C 120/1 zo dňa 26.4.2013

⁸ Deklarácia 8. Konferencie ministrov Rady Európy zodpovedných za mládež, Kyjev, Ukrajina, Október 2008

ŠTRUKTÚRA PROGRAMOV

SLOVNÍK POJMOV

Mládežnícka politika je taká politika štátu, vyššieho územného celku, mesta alebo obce, ktorá sa zameriava na mládež a prijíma opatrenia, týkajúce sa rôznych oblastí života mládeže.

Participácia je aktívne zapojenie mladých ľudí a organizácií pôsobiacich v oblasti práce s mládežou do dialógu, ovplyvňovania a spolurozhodovania o veciach, ktoré sa týkajú života mladých ľudí na národnej, regionálnej a miestnej úrovni.

Reprezentácia mládeže je zastupovanie mládeže s cieľom hájiť záujmy mladých ľudí a presadzovať opatrenia, ktoré pozitívne ovplyvnia ich život, či už prostredníctvom organizácií pracujúcich s mládežou, alebo ako aktívny jednotlivec.

Dobrovoľníctvo v práci s mládežou je slobodne zvolená činnosť mladých ľudí v prospech iných bez nároku na finančnú odmenu, ktorá pozitívnym spôsobom formuje osobnosť človeka vykonávajúceho túto službu a pomáha ľuďom alebo skupinám, na ktorých je zameraná.

Interkultúrne učenie rozvíja kompetencie, ktoré umožňujú mladým ľuďom vnímať a rozumieť rozmanitosti iných kultúr, objavovať a rešpektovať iné pohľady na svet pri hlbšom uvedomovaní si svojej vlastnej kultúrnej identity.

Servisné organizácie fungujúce na klientskom princípe sú také organizácie, ktoré nepracujú s dobrovoľníkmi a so svojimi klientmi na báze členstva v organizácii, ale ponúkajú im rôzne služby ako vzdelávanie, poradenstvo, informácie a pod.

Mládež s nedostatkom príležitostí je taká mládež, ktorá z rôznych dôvodov nemá na svoj osobnostný rozvoj rovnaké podmienky ako väčšina mládeže v spoločnosti. Nedostatok príležitostí môže byť spôsobený vzdelanostným, sociálnym, kultúrnym, zdravotným (fyzickým a psychologickým), ekonomickým alebo geografickým znevýhodnením.

- Sociálne a kultúrne prekážky: mladí ľudia čeliaci diskriminácii pre príslušnosť k pohlaviu, etniku, náboženstvu, pre sexuálnu orientáciu, postihnutie atď. mladí ľudia s obmedzenými sociálnymi zručnosťami alebo asociálnym alebo riskantným sexuálnym správaním; mladí ľudia v zložitých situáciách; (bývalí) mladí delikventi; (bývalí) narkomani a alkoholicy; mladí rodičia a/alebo slobodní rodičia; sirotky; mladí ľudia z rozvrátených rodín; mladí imigranti, utečenci alebo ich potomkovia; mladí ľudia patriaci k národnostnej alebo etnickej menšine; mladí ľudia s problémami začleniť sa pre jazykovú alebo kultúrnu bariéru.
- Ekonomické prekážky: mladí ľudia s nízkym životným štandardom, nízkym príjmom, závislí na sociálnej podpore štátu; dlhodobo nezamestnaní alebo chudobní; mladí ľudia bez domova, zadlžení alebo s finančnými problémami.
- Zdravotné prekážky: mladí ľudia s mentálnym (intelektovým, kognitívnym postihnutím, poruchami učenia), telesným, sensorickým alebo iným postihnutím; mladí ľudia s chronickými zdravotnými problémami, vážne chorí alebo vážne psychicky chorí.
- Vzdelanostné prekážky: mladí ľudia s poruchami učenia; neukončenou povinnou školskou dochádzkou; nízkou kvalifikáciou; mladí ľudia so slabými školskými výsledkami.

- Geografické prekážky: mladí ľudia z odľahlých alebo vidieckych oblastí; mladí ľudia žijúci v okrajových regiónoch; mladí ľudia z problémových mestských častí; mladí ľudia z oblastí s nedostatočnou infraštruktúrou (obmedzená verejná doprava, slabá vybavenosť, málo obývané oblasti).

Zastupiteľská demokracia je druh demokracie, kde si občania volia svojich zástupcov, ktorí potom v ich mene a záujme rozhodujú. Na Slovensku sa využíva na národnej, regionálnej i miestnej úrovni riadenia a spravovania štátu.

PROGRAM HLAS MLADÝCH

Program HLAS mladých podporí činnosť štruktúr zastupujúcich záujmy mládeže

- A. na úrovni samosprávnych krajov,
- B. na celoštátnej úrovni.

CIELE PROGRAMU

Cieľom programu HLAS mladých je

- a) zohľadniť potreby a záujmy mladých ľudí v rôznych regionálnych a národných politikách,
- b) zvýšiť úroveň participácie mladých ľudí a povedomia o aktívnom občianstve,
- c) posilniť reprezentáciu mládeže v rôznych štruktúrach na úrovni samosprávnych krajov a na celoštátnej úrovni,
- d) posilniť dostupnosť činnosti zastupiteľských štruktúr mládeže pre všetkých mladých ľudí,
- e) zabezpečiť pravidelný zber podnetov a potrieb mládeže pre tvorbu regionálnej, národnej a Európskej mládežníckej politiky,
- f) vytvárať partnerstvá medzi kľúčovými hráčmi mládežníckej politiky, štruktúrami zastupujúcimi mládežnícke organizácie a mladých ľudí,
- g) zvyšovať kvalitu mládežníckej politiky na úrovni samosprávnych krajov a na celoštátnej úrovni,
- h) posilniť postavenie mládežníckych organizácií, žiackych školských rád, parlamentov mládeže a i. v politike samosprávnych krajov a ich štruktúrach a v mládežníckej politike na národnej úrovni,
- i) identifikovať a vychovávať mladých vedúcich a iných aktivistov na úrovni samosprávnych krajov a na celoštátnej úrovni.

OPRÁVNENÍ ŽIADATELIA

Občianske združenia, nadácie a neziskové organizácie⁹, ktoré nepôsobia v kultúre, telovýchove a športe a nevykonávajú činnosť iba podľa osobitného predpisu¹⁰.

OPRÁVNENÉ AKTIVITY

Žiadateľ zdôvodní výber aktivity, jej súvislosť s cieľmi programu a uvedie aj metodický prístup k jej zabezpečeniu v projektovom zámere, ktorý je súčasťou žiadosti o dotáciu. Medzi oprávnené aktivity môžu patriť napríklad:

- a) pracovné stretnutia a rokovania,
- b) semináre a konferencie,
- c) informačné dni a verejné diskusie,
- d) tvorba komunikačných a propagačných nástrojov,
- e) iné.

⁹ Subjekty podľa § 15 ods. 2 písm. c) až e) zákona o podpore práce s mládežou

¹⁰ Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov

OPRÁVNENÉ CIEĽOVÉ SKUPINY

Cieľovou skupinou aktivít je mládež¹¹. **Špeciálna pozornosť sa venuje mládeži vo veku 13 až 17 rokov a mládeži s nedostatkom príležitostí¹²**. Cieľovými skupinami sú aj mladí vedúci, mládežnícki vedúci a pracovníci s mládežou¹³ a zástupcovia subjektov aktívne zapojených do tvorby a implementácie mládežníckej politiky na regionálnej a národnej úrovni. Cieľovou skupinou informačných aktivít oprávnených žiadateľov je aj široká verejnosť.

KRITÉRIÁ PRE POSUDZOVANIE ŽIADOSTÍ

Hodnotiť sa bude kvalita spracovania projektového zámeru podľa všeobecných pravidiel projektového cyklu¹⁴

- a) aktuálnosť a úplnosť popisu východiskovej situácie pre stanovenie potrieb cieľovej skupiny, cieľov a aktivít projektu¹⁵ (0 – 20 bodov),
- b) definícia cieľov projektu¹⁶ (0 – 25 bodov),
- c) úroveň popisu aktivít projektu, ich súvislosť s cieľmi projektového zámeru, ako aj s cieľmi programu, zdôvodnenie výberu aktivít a použitej metodiky (0 – 25 bodov),
- d) dopad a multiplikačný efekt projektu a jeho udržateľnosť (0 – 20 bodov),
- e) súvislosť rozpočtu s cieľmi a aktivitami projektu, úspornosť a efektivita pri plánovaní výdavkovej časti rozpočtu a spôsobilosť žiadateľa zabezpečiť spolufinancovanie z iných zdrojov (0 – 10 bodov).

Každú žiadosť budú hodnotiť dvaja hodnotitelia, ktorí nezávisle od seba vypracujú písomný posudok pre odporúčanie odbornej komisie¹⁷. Spolu so slovným zhodnotením naplnenia kritérií pre hodnotenie uvedú aj bodové hodnotenie kvality spracovania projektového zámeru (uvádza v zátvorkách za popisom kritérií). Odborná komisia posúdi žiadosti na základe posudkov hodnotiteľov a rozhodne o tom, ktorým žiadateľom odporučí poskytnúť dotáciu. O poskytnutí dotácie rozhoduje minister školstva, vedy, výskumu a športu SR.

¹¹ § 2 písm. a) a b) zákona o podpore práce s mládežou

¹² § 3 zákona o podpore práce s mládežou

¹³ § 2 písm. c), d) a e) zákona o podpore práce s mládežou

¹⁴ Škrabský, Tibor, 2011: Projekt je zmena, IUVENTA, ISBN 978-80-8072-070-4

<https://www.iuventa.sk/files/documents/4%20iuventa/publikacie/projekt%20je%20zmena/projekt%20je%20zmena%20web.pdf>

¹⁵ vzhľadom na očakávané dopady, výsledky a výstupy programu

¹⁶ Pri formulovaní cieľov sa odporúča využiť niektorú z metódik tvorby cieľov (napríklad SMART, podľa ktorej má byť cieľ špecifický, merateľný, dosiahnuteľný, zmysluplný a časovo vymedzený) a s prihliadnutím na očakávané dopady, výsledky a výstupy programu

¹⁷ Podrobnosti o hodnotiteľoch a členoch odbornej komisie sa nachádzajú v príkaze ministra č. 54/2013

OČAKÁVANÉ VÝSLEDKY A VÝSTUPY¹⁸

Žiadateľ je partnerom úradu samosprávneho kraja, pričom je popísaný systém spolupráce (napr. memorandum, deklarácia, zmluva o spolupráci), ktorý

- uvádza oblasti spolupráce, jej ciele, zodpovednosti partnerov, časový plán spoločných aktivít, ich finančné krytie a pod.,
- zabezpečuje mládeži možnosť vyjadrovať sa k opatreniam úradu samosprávneho kraja podľa svojich schopností a možností (napríklad členstvom v komisiách, konzultáciami, pravidelnými stretnutiami mladých ľudí so zástupcami úradov samosprávneho kraja a pod.)

Žiadateľ je partnerom rôznych inštitúcií štátnej alebo verejnej správy, ako aj mimovládnych organizácií, pričom je popísaný systém spolupráce (napr. memorandum, deklarácia, zmluva o spolupráci), ktorý uvádza oblasti spolupráce, jej ciele, zodpovednosti partnerov, časový plán spoločných aktivít, ich finančné krytie a pod. Žiadateľ uvedené partnerstvá vytvoril za účelom napĺňania cieľov tohto programu.

Žiadateľ zabezpečuje opatrenia, aby sa aktuálna národná stratégia pre mládež vykonávala na úrovni samosprávneho kraja so zohľadnením jeho špecifik, pričom preukáže partnerstvo s relevantnými štruktúrami z rôznych sektorov a zapojenie aspoň 40 zástupcov mládeže a 40 mladých vedúcich, mládežníckych vedúcich a pracovníkov s mládežou do prípravy týchto opatrení.

Žiadateľ vytvoril udržateľný systém konzultácií s mládežou, pričom zabezpečuje konzultácie s aspoň 200 zástupcami rôznych skupín mládeže vo väčšine okresov samosprávneho kraja, a to vhodnými nástrojmi zohľadňujúcimi špecifiká cieľových skupín (napr. elektronické konzultácie, fokusové skupiny, verejné diskusie a pod.) a so zabezpečením spätnej väzby pre účastníkov konzultácií. Takýto systém konzultácií zahŕňa aspoň 50 pracovníkov s mládežou alebo mladých vedúcich a mládežníckych vedúcich.

¹⁸ Výpočet očakávaných výsledkov a výstupov nie je úplný, očakávajú sa špecifické výstupy v súvislosti s cieľmi programu

OČAKÁVANÝ DOPAD PROGRAMU

Cieľová skupina/ oblasť	Očakávaný dopad
Mládež	<ul style="list-style-type: none">- úroveň advokácie záujmov mladých ľudí sa zvýšila;- boli vytvorené podmienky na vypočutie názorov zástupcov mládeže v oblastiach, ktoré sa týkajú kvality ich života;- prebieha dialóg medzi mladými ľuďmi a osobami zodpovednými za politiku mládeže;- prostredníctvom dialógu medzi mladými ľuďmi a inými generáciami sa podporuje ich pozitívny vzťah;- pocit dôležitosti mladých ľudí pre spoločnosť sa zvýšil.
Mladí vedúci, mládežnícki vedúci a pracovníci s mládežou	<ul style="list-style-type: none">- rozvinuli sa ich kompetencie v oblasti zastupovania mladých ľudí, prezentácie ich názorov a potrieb, ako aj ich schopnosti argumentovať a zabezpečovať advokáciu v prospech mládeže;- lepšie poznajú skutočné potreby mladých ľudí a ich názory na kvalitu ich života;- lepšie poznajú oblasti mládežníckej politiky a viac sa orientujú v súvisiacich právnych predpisoch.
Subjekty aktívne v práci s mládežou	<ul style="list-style-type: none">- zvýšila sa ich profesionalita v oblasti advokácie záujmov mládeže;- posilnilo sa ich postavenie ako dôležitého prvku v tvorbe politiky voči mládeži;- zlepšila sa kvalita aktivít zameraných na aktívne občianstvo a participáciu;- posilnili sa ich vzťahy so štruktúrami verejnej a štátnej správy.
Práca s mládežou a mládežnícka politika	<ul style="list-style-type: none">- verejnosť lepšie pozná prínosy práce s mládežou;- postavenie mladých ľudí ako aktérov pri tvorbe politiky, ktorá zohľadňuje ich názory a potreby sa zlepšilo;- spolupráca medzi rôznymi sektormi pri tvorbe mládežníckej politiky, založenej na skutočných potrebách mladých ľudí, sa zlepšila.

SLEDOVANÉ UKAZOVATELE

- počet zástupcov mládeže vo výboroch, pracovných skupinách a poradných orgánoch na regionálnej a národnej úrovni,
- počet prijatých opatrení, na ktorých tvorbe sa zúčastnili zástupcovia mládeže,
- počet vytvorených partnerstiev,
- počet mladých ľudí, ktorí sa zapojili do tvorby dokumentov, týkajúcich sa mládeže,
- počet mladých ľudí, ktorí sa zapojili do konzultácií s cieľom zisťovať ich potreby a názory,
- počet vytvorených obecných rád mládeže a mestských parlamentov mládeže ako výstup aktivít žiadateľa.